

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2008
5. volební období

297.

USNESENÍ

výboru pro evropské záležitosti
ze 40. schůze konané dne 6. listopadu 2008

k Zelené knize – Migrace a mobilita: úkoly a příležitosti vzdělávacích systémů EU /kód dokumentu 11631/08, KOM(2008) 423 v konečném znění/

Výbor pro evropské záležitosti po vyslechnutí informace náměstka ministra školství mládeže a tělovýchovy Mgr. Jakuba Dürra, po vyslechnutí zpravodajské zprávy posl. Ladislavy Zelenkové a po rozpravě

s c h v a l u j e stanovisko, které je přílohou tohoto usnesení.

Jozef Kochan v. r.
ověřovatel výboru

Ladislava Zelenková v. r.
zpravodajka výboru

Petr Krill v. r.
místopředseda výboru

DOKUMENT 11631/08

**Zelená kniha - Migrace a mobilita: úkoly a příležitosti
vzdělávacích
systémů EU**

KOM(2008) 423 v konečném znění, kód Rady 11631/08

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Radě EU:**
8. 7. 2008
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
9. 7. 2008
- **Datum projednání ve VEZ:**
12. 9. 2008 (1. kolo)
- **Procedura:**
Dokument nepodléhá hlasování v Radě.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 6. října 2008, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 6. října 2008 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Zelená kniha není v rozporu s principem subsidiarity.
- **Odůvodnění a předmět:**
Tato zelená kniha se věnuje problému, či spíše výzvě, před kterou stojí vzdělávací systémy většiny členských států EU, a tou je přítomnost velkého počtu dětí z rodin migrantů¹ ve slabém sociálně-ekonomickém postavení ve školách.

¹ Pro účely této zelené knihy se užívají pojmy „dětí z rodin migrantů“, „dětí migrantů“ a „migrující žáci“ k označení dětí všech osob žijících v některé ze zemí EU, ve kterých se nenarodily, a to bez ohledu na to, zda se jedná o státní příslušníky třetí země, občany jiného členského státu EU nebo osoby, které následně získaly státní občanství hostitelského členského státu.

Při zpracování této tematiky Komise vychází ze statistik získaných ze studií PIRLS² a PISA³. Z údajů ve studii PISA z roku 2006 pak vyplývá, že přinejmenším 10 % dětí ve věku 15 let ve školách zemí EU 15 se buď narodilo v zahraničí, nebo má rodiče, kteří se oba narodili v jiné zemi; na čtvrtém stupni základní školy se tento údaj přibližuje k 15 %. V některých zemích, jako je např. Irsko, Itálie a Španělsko, se procento školáků narozených v jiné zemi od roku 2000 ztrojnásobilo nebo zečtyřnásobilo. Ve Spojeném království vzrostl počet žáků, kteří nastupují do školy krátce po příchodu ze zahraničí, za dva roky o 50 %. Migrační toky navíc vedou ke koncentraci migrujících žáků v městských oblastech a v určitých městech; kupříkladu v Rotterdamu, Birminghamu nebo Bruselu pochází přibližně polovina školáků z rodin migrantů. V Madridu se podíl migrujících žáků od roku 1991 zdesetinásobil.

Tento vývoj je určitě nutné sledovat a zároveň přizpůsobit této skutečnosti vzdělávací systémy jednotlivých členských států. Za tímto účelem se v projednávaném dokumentu zaměřuje pozornost především na kombinaci jazykových a kulturních rozdílů a sociálně-ekonomického znevýhodnění. Jak je ovšem v dokumentu explicitně zmíněno, leží odpovědnost za stanovení politik v oblasti vzdělávání nadále na členských státech.

Na úrovni EU pak Evropská rada na svém zasedání ve dnech 13. – 14. března 2008 vyzvala členské státy, aby se zasadily o zlepšení úrovně dosahovaného vzdělání u studujících z rodin migrantů, a společná zpráva pro rok 2008 o provádění pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010 upozornila na to, že mnoho migrujících žáků je v oblasti vzdělávání znevýhodněno, neboť vyžadují větší pozornost.⁴ Další iniciativou v této oblasti na celoevropské úrovni je směrnice 77/486/EHS, která se vztahuje na děti, pro něž je školní docházka podle zákonů hostitelského členského státu povinná a které jsou rodinnými příslušníky pracovníka se státní příslušností jiného členského státu.

Mimo jiné tato směrnice stanovuje povinnost členských států na svém území zajistit bezplatnou výuku přizpůsobenou specifickým potřebám těchto dětí, zejména výuku úředního jazyka hostitelské země a podporovat výuku mateřského jazyka a kultury země původu, která bude koordinována s běžnou výukou, a to ve spolupráci s členským státem původu.

V projednávaném dokumentu jsou obsaženy výzvy k úvahám o budoucnosti této směrnice a o její úloze.

• **Obsah a dopad:**

Projednávaná zelená kniha je rozčleněna do pěti kapitol. V první z nich je stručně vyhodnocena aktuální situace ve vzdělávání migrantů v rámci EU a dřívější kroky EU a EHS v této oblasti.

Ve druhé kapitole je pak na základě zmíněných průzkumů PIRLS a PISA dokladováno znevýhodnění mnoha dětí z rodin migrantů v oblasti vzdělávání a fakt, že migrující žáci dosahují na konci základní školy slabších výsledků než jejich nemigrující vrstevníci.

Důvody tohoto znevýhodnění vidí zelená kniha především v často znevýhodněném sociálně-ekonomickém prostředí, ze kterého migrující žáci pocházejí. Ovšem pro úplnost je třeba dodat, že z výzkumu PISA vyplývá, že děti z rodin migrantů zpravidla dosahují horších studijních výsledků než jiné děti s podobným sociálně-ekonomickým zázemím, a proto zřejmě tento faktor není jediným rozhodujícím.

² Pokrok v mezinárodním přehledu čtenářské gramotnosti (PIRLS – *Progress in International Reading Literacy Study*) Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PIRLS byl navržen tak, aby poskytl informace o čtenářské gramotnosti žáků čtvrtého ročníku (věk 9 až 10 let) se zvláštním důrazem na faktory, které malým dětem usnadňují osvojení čtenářských dovedností, ať už doma nebo ve škole. Zaměřuje se tedy na žáky prvního stupně ZŠ a jeho hlavním výzkumným cílem je osvojování čtenářské gramotnosti.

³ Program pro mezinárodní hodnocení studentů (PISA – *Programme for International Student Assessment*)

⁴ Společná zpráva Rady a Komise pro rok 2008, Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací, únor 2008.

Problémy, které v této oblasti zelená kniha vidí, jsou především v tom, že migranti a jejich rodiny mohou pociťovat, že znalosti, které získali, zejména znalost rodného jazyka, ale také znalost fungování institucí a systémů vzdělávání, pozbývají na hodnotě. Dále to je potenciálně negativní vliv některých vzorů a motivujících postojů v rámci komunity a i některé zažité stereotypy – například postoj ke vzdělání žen v některých komunitách.

Zelená kniha také zmiňuje některá pozitivní politická řešení a společné rysy pro všechny vzdělávací systémy členských států, jako například důraz na nutnost osvojit si jazyk hostitelské země, ale i podpora učení se jazyku země původu (*heritage language*), které jsou všem společné.

Na úrovni EU se pak Evropská komise zavazuje k tomu, že podpoří členské státy ve spolupráci při začleňování dětí z rodin migrantů. Kromě toho navrhuje zvážit roli, jakou při vyvíjení politického úsilí na tomto poli hraje směrnice 77/486/EHS.

Vzhledem k tomu, že Evropská komise považuje za přínosné provést konzultaci se zúčastněnými stranami o politikách v rámci vzdělávání dětí z rodin migrantů, obsahuje tato zelená kniha především otázky, ke kterým se mají zúčastněné subjekty vyjádřit. Konzultace bude probíhat do 31. prosince 2008. Cílem konzultace je zjistit názor participantů na:

- úkoly politik;
- vhodná řešení v rámci politik;
- podporu, kterou může Evropská unie poskytnout členským státům při řešení těchto úkolů; a
- budoucnost směrnice 77/486/EHS.

A jako vodítko a rámec zelená kniha pro respondenty vymezuje následující otázky:

A. Úkoly politik

1. Jaké důležité úkoly souvisejí s poskytováním dobrého vzdělání dětem z rodin migrantů? Existují některé další úkoly, které je zapotřebí zohlednit, vedle těch, které jsou uvedeny v této knize?

B. Řešení v rámci politik

2. Jaká jsou vhodná řešení těchto úkolů v rámci politik? Existují jiné politiky a přístupy, které je zapotřebí zohlednit, kromě těch, které jsou uvedeny v této knize?

C. Role Evropské unie

3. Jaké kroky lze podniknout prostřednictvím evropských programů na podporu vzdělávání dětí z rodin migrantů?

4. Jak by se tyto otázky měly řešit v rámci otevřené metody koordinace v oblasti vzdělávání a odborné přípravy? Měla by se dle vašeho mínění prozkoumat možnost zavedení ukazatelů a/nebo měřítek jakožto prostředků užšího zaměření politického úsilí na snižování rozdílů ve vzdělanostní úrovni?

D. Budoucnost směrnice 77/486/EHS

5. Jakou roli může při podpoře politik členských států týkajících se těchto problémů sehrát směrnice 77/486/EHS, uvažíme-li způsob, jakým byla dosud prováděna a přihlédneme-li ke změně povahy migračních toků od doby jejího přijetí? Měla by být dle vašeho názoru zachována ve stávající podobě, upravena nebo zrušena? Navrhoval byste jiné způsoby podpory politik členských států v otázkách, k nimž se směrnice vztahuje?

• Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:

Zelená kniha bude Komisí představena na zasedání Rady ve složení pro vzdělávání, mládež a kulturu ve dnech 20. a 21. listopadu 2008.

• Závěr:

Výbor pro evropské záležitosti

b e r e n a v ě d o m í programový dokument Zelená kniha – Migrace a mobilita:
úkoly a příležitosti vzdělávacích systémů EU.

Jozef Kochan v. r.
ověřovatel výboru

Ladislava Zelenková v. r.
zpravodajka výboru

Petr Krill v. r.
místopředseda výboru